

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Den finländska välfärden bör utvecklas lokalt – professor Hannu Katajamäki
  - ”Allt mera av den demokratiska kontrollen rinner iväg i små kommuner” – stadsdirektör Mikael Jakobsson
  - ”men trots allt är möjligheterna att påverka större i en liten kommun” – kommentar av landsbygdsutvecklare Peter Backa
  - Tre bolag vill bygga vindkraftverk på Bergö i Malax – Örådet begär bygdepeng för att utveckla byn
  - Reciprocitet – ett sakligt funktionellt förhållande till lokalsamhällets behov och realiteter
  - Läs även detta: *Färre unga i Helsingfors drömmer om att flytta till landsbygden *Landsbygds-rådslaget i Närpes hålls i dag – ännu finns plats *Grannhjälpprojekt ordnar utbildning i Rovaniemi och Nådendal för byarnas aktörer *Närdemokratin i byn synas på seminarium i Helsingfors *Ungdomarnas roll inom landsbygdsutvecklingen tas upp på internationellt seminarium i Nurmijärvi
-

Cit: ***”Det ligger en stor fara i att landsbygden uppfattas enbart som en råvaruproducent.”***

Österbottens förbunds landskapsdirektör Olav Jern om att landsbygdens traditionella uppgift att producera råvaror, såsom livsmedel, virke och marksubstans, beklagligtvis förstärks i diskussioner om självförsörjningen i vår energihushållning. Landsbygdens resurser och möjligheter i framtiden blir dock allt viktigare faktorer för den ekonomiska konkurrenskraften och som källor till välbefinnande (Landsbygdens utvecklingstidning Lande 1/2011).

”Det är dags för en Rädda Den Kommunala Demokratin-folkrörelse. Alltså riktig kommunal demokrati med förtroendevalda som på riktigt kan påverka saker och ting.”

Jakobstads stadsdirektör Mikael Jakobsson som anser att det borde finnas en konsekvensbedömning av demokratiaspekten i samband med reformer (Vasabladet 9.1).

”Min åsikt är att en by har en framtid så länge det finns en politiker i den.”

Korsholms- och kvevlaxbon Daniel Paro som anser att mycket av det som i en landskommun bestäms av politiker, bestäms i staden av tjänstemän, eller så bestäms inget alls (Österbottens Tidning 14.1).

DEN FINLÄNDSKA VÄLFÄRDEN BÖR UTVECKLAS LOKALT – PROFESSOR HANNU KATAJAMÄKI

Institutet för hälsa och välfärd (THL) överlämnade i slutet av senaste år till omsorgsminister Paula Risikko en intressant rapport, där man utformat nya finansieringsmodeller för social- och hälsovården. Idén skulle vara att koncentrera all offentlig finansiering för social- och hälsovården till regionala organisationer, som sköter om ordnandet av servicen. I rapporten, *Sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen edut, haitat ja kehittämistarpeet*, framför man den s.k. ”finansieringsmodellen för social- och hälsovården”. Idén är utmärkt. Kommunernas roll skulle underlättas, vilket särskilt skulle underlätta de små kommunernas besvärliga läge. På samma gång skulle behovet av kommunsammanslagningar minska. Men i rapporten räknar man med en befolkningsgrund på 200 000 invånare, vilket betyder att områdena skulle vara 12-15. Den föreslagna befolkningmängden skulle vara korrekt, om boendet i Finland var jämnt fördelat. Som bekant är Finlands geografi annorlunda. Det här är landet med de små centrumen, den glesa bebyggelsen och den stora landsbygden. Följden av THL:s presenterade, det mekaniska befolkningsgrundstänkandet, skulle vara att det uppstår mycket stora områden för att organisera servicen i en del av landet, där social- och hälsovården skulle komma allt längre bort från medborgarna och lokalsamhällena. En välment reform skulle, speciellt på landsbygden, sålunda leda till en ökning av osäkerheten och orättvisor. I en stat som Finland skall premisserna för medborgarnas välfärd byggas genom lokalsamhällena. Där finns människornas vardag. I olika delar av landet bör man således tillåta olika storlekar på befolkningsunderlag i ordnandet av samma service. *Rättvisa förverkligas genom differentiering, inte standardisering*. I ordnandet av servicen för medborgarna är det viktigaste att resonera enligt nerifrån-upp principen och inte uppifrån-ner. Det behövs en lokalbaserad politik. Ifall man godkänner det här som utgångspunkt, så finns det i THL:s förslag många goda saker. *Uppgifterna är från professorn i regionalvetenskap vid Vasa universitet Hannu Katajamäkis blogg och kan läsas i sin helhet (på finska) under adress http://blog.uwasa.fi/aluekehitys/suomalaisten_hyvinvointia_on_kehittava_paikallistahtoisesti/. Rapporten från THL finns på <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/Ofde485f-a347-40de-96b7-7e77656276bb>.*

”ALLT MERA AV DEN DEMOKRATISKA KONTROLLEN RINNER IVÄG I SMÅ KOMMUNER” – STADSDIREKTÖR MIKAEL JAKOBSSON

I många mindre kommuner rör den demokratiska valda fullmäktigeförsamlingen inte i praktiken på mera än mellan en fjärdedel och en tredjedel av budgeten, en andel som dessutom är krympande. Allt mera av den demokratiska kontrollen rinner iväg p.g.a. olika former av samarbetsarrangemang och avtalsstyrning. Men det blir värre. Europeiska kommissionen är missnöjd med det konkurrensskydd och den skatteförmån som kommunala affärsverk har i åtnjutande. Som det ser ut nu, kommer kommunerna före utgången av 2013 att tvingas bolagisera sina affärsverk som finns på en konkurrensutsatt marknad. Åter ett avbräck för den demokratiska kontrollen. *”Summa summarum: den demokratiska kontrollen rymmer iväg i ett allt större träsk av olika samarbetsarrangemang, samkommuner och aktiebolag där ingen längre har kontroll på helheten.”* Med det här som bakgrund ter sig den argumentation som förespråkare för små kommuner har som något tendentiös och märklig. Man försvarar små kommuner med demokratiargumentet, även om det är just det som de facto saknas – en reell demokratisk kontrollmekanism. Kvar blir en kommunal version av folkdemokrati som man hade i det forna östblocket, en låtsasdemokrati där man upprätthåller vissa kulisser för syns skull och leker demokrati. Fullmäktigeordföranden för Jakobstad Anna-Maja Henriksson brukar efterlysa språkliga konsekvensbedömningar i samband med förvaltningsreformer, vilket hon har helt rätt i. I själva verket borde även proceduren utvidgas till en konsekvensbedömning av demokratiaspekten i samband med reformer. *Uppgifterna är*

från en längre artikel, skriven av Jakobstads stadsdirektör Mikael Jakobsson, i Vasabladet (9.1).

”MEN TROTS ALLT ÄR MÖJLIGHETERNA ATT PÅVERKA STÖRRE I EN LITEN KOMMUN” – KOMMENTAR AV LANDSBYGDSTUTVECKLARE PETER BACKA
Svenska studiecentralen gav 2006 ut *DKB – Handbok i demokratikonsekvensbedömning* skriven av då tjänstlediga kommundirektören Christina Öling. I den tog hon upp också det som Mikael Jakobsson skriver om, nämligen andelen av budgeten som kommunen i praktiken bestämmer om. Även Öhling kommer, genom att ha tittat på de svenskösterbottiska kommunernas budgeter, fram till att det finns ett visst samband mellan storlek och hur stor del av budgeten man kan bestämma om. Men sambandet är inte alls så entydigt som Jakobsson basunerar ut, exempelvis låg dåvarande Vörå (3500 invånare) på andra plats i ”frihetsgrad” efter Vasa, medan Korsholm (då 17000 invånare) låg under medeltalet. Men detta är bara en variabel när man skall fundera på demokrati – Öling föreslog 10 till! Vidare tenderar röstningsprocenten att vara klart högre i de små kommunerna än i de stora. Det är självfallet lättare att engagera sig i en liten kommun än i en stor, eftersom man har större chans att bli invald i en nämnd eller i fullmäktige. Avståndet mellan de invalda och väljarna ökar i en stor kommun, eftersom det blir färre invalda per innevånare. Sedan måste de som vill bli invalda i en stor kommun satsa mera pengar på valbudget, och så vidare. Alla de här variablerna stöder påståendet att den lilla kommunen kan erbjuda sina innevånare mera möjligheter att påverka både genom valen och mellan valen. Med det här som bakgrund kan man inte dra de slutsatser som Jakobsson gör. Men det finns mer aspekter på demokratin som skulle vara värda att diskutera. En sådan är tendensen att besluten i allt högre grad i praktiken görs i beredningsskedet, och allt oftare inom ramen för s.k. Policy Networks, vilket brukar kallas Governance. Det förklaras av att beslutsfattandet blivit allt mer komplicerat och fler aktörer behövs med i beredningen. Hur påverkar detta den kommunala demokratin i stora och små kommuner och deras samarbetsorgan? Ytterligare en fråga som skulle vara värd att diskutera, är själva inställningen till demokrati. Även här kan det hända att Jakobsson och jag är av olika åsikt. Jag hävdar att val av kommunfullmäktige och dess arbete inte i sig är demokrati, men nog viktiga redskap för demokrati, precis som riksdagen är det på nationell nivå och folkomröstningarna i t.ex. Oregon, USA. Allt detta är bättre eller sämre fungerande redskap, men det är inte demokrati i sig. Jag skulle påstå att demokrati är att medborgarna får de beslut de vill ha, och redskapen (val, folkomröstningar o.s.v.) är till för att förverkliga detta. Om man omfattar den här synen, så är det viktigt, för att inte säga avgörande, om de här redskapen arbetar utgående från det eller om de anser sig vara oantastliga maktapparater. *Texten är en insändare från landsbygdsutvecklare Peter Backa på Svensk Byaservice.*

TRE BOLAG VILL BYGGA VINDKRAFT PÅ BERGÖ I MALAX – ÖRÅDET BEGÄR BYGDEPENG FÖR ATT UTVECKLA BYN

Tre bolag vill bygga vindkraftverk på Bergö i Malax kommun, Österbotten. Ryms alla på ön, är frågan som kommunstyrelsen ställs inför i dag. Bergö Öråd rf har sin åsikt klar – livet på ön påverkas så mycket att bolagen borde betala en bygdepeng. Plötsligt har det alltså blivit trångt om vinden på Bergö, för länge var Fortum ensam om att planera för fem vindkraftverk på Granö, den sydvästra delen av ön. Men nu har läget förändrats efter att även Smålands Miljöenergi och JMK Solutions vill etablera sig i närheten av Fortums område. Det här innebär tre vindkraftverk till, med en massivare bullerpåverkan och ljuseffekter från rotorbladen. För kommunen har det blivit en markanvändningsfråga. Hur stor del av Bergö skall vindkraftverken få dominera över och är det kommunens sak att avgöra vem som har byggrätten till vindkraft? Bolagen har alla tillgång till mark, antingen via arrendeavtal eller markköp, eller kan man rentav se på ansökningarna som en Klondykefråga – den första

inmutningen ger byggrätt? Kommundirektör i Malax Mats Brandt har det inte lätt då flera intressen kolliderar på ett begränsat område och beprövade lösningar inte finns att få. ”Lagstiftningen, miljöministeriet och kommunförbundet har inte hängt med i utvecklingen”, säger kommundirektören. Ytterligare en faktor kommunstyrelsen tvingas ta hänsyn till är således Bergö Öråd, som av Fortum begärt en bygdepeng för att utveckla byn och föreningslivet. Bolagets jurister har viftat bort frågan och förhandlar om det när alla tillstånd är klara. ”Sånt går vi inte på”, säger Ann-Charlotte Skinnar, ordförande för Örådet. Hon tycker inte att det är orimligt att kommunstyrelsen kunde ställa villkor för etablering på Bergö. Av avkastningen kunde 1,5 procent tillfalla byn, pengar som kunde användas för byautveckling och föreningsliv. Med tanke på nackdelarna från vindkraften, är det inte mycket begärt. Enligt kommundirektören finns det inte stöd i lagen som ger kommunen möjlighet att häfta ersättningsanspråk vid ett bygglov. *Uppgifterna (från 14.1) är från YLE:s Internytt och finns under adressen <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=205724>.*

RECIPROCITET – ETT SAKLIGT FUNKTIONELLT FÖRHÅLLANDE TILL LOKALSAMHÄLLET BEHOV OCH REALITETER

Byautveckling är fortsättningsvis frivillig verksamhet, vilket med största sannolikhet kommer att så förbli under en längre period. För trots att den kommunala administrationen effektiveras och närdemokratin rubbas, kommer ett nytt lokalpolitiskt system inte att bildas inom en nära framtid. Landsbygdspolitikens guru, professor Eero Uusitalo, hävdar i sin bok *Maaseutu – väliinpuotoajasta vastuunkantajaksi* att de nya kommunerna måste trygga sina stads- och kommundelars demokrati genom nya lokalnämnder eller andra organ för lokala beslut. Här behövs mer än idealism och vackra ord, för den medborgerliga aktiviteten på det lokala planet räcker tillsvidare inte till. De nuvarande byaföreningarna är inte tillräckligt starka för att genomföra en politisk reform, och kommunala beslutsfattare har å sin sida fastnat i en politisk perpetuum mobile som styrs av högre strukturereformmodeller. Med tanke på kommunsammanslagningar och en allt större samhällelig tendens att centrera och effektivera, kommer lokalföreningar och hembygdsarbete att allt mer hitta sin plats som en identitetsbevarande verksamhetsform. Ett tydligt behov av ny reciprocitet kan skönjas. ”*Med reciprocitet menar man inte en altruistisk attityd, utan ett sakligt, verklighetsbaserat, funktionellt förhållande till lokalsamhällets behov och ett levande förhållande till realiteterna i närmiljön och i samhället, även de ekonomiska.*” En tid då man upplevde äkta reciprocitet var under vår kamp om självständighet, medan vi nu kämpar för att kunna bevara vår lokalidentitet, vår hemkänsla och vår rätt till närservice. Vi vill självständigt ha beslutanderätt över våra egna lokala angelägenheter. De stora strukturerna är svåra att hantera och lockar inte till medborgaraktivitet – närmiljön och lokalkulturen är vårt nya hemland. De grupper som speciellt måste tas i beaktande i kampen om rätt till närservice, där identitetsfrågan är ett faktum, är barn och åldringar. Vad gäller den växande andelen åldringar, så är de inte en börda, utan en oerhörd resurs som kan ges möjligheter att medverka i samhället och göra en betydande insats, t.ex. i åldringsvården. Samhället bör ge medborgarna möjligheter till reciproka insatser. Kyrkan har å sin sida utomordentliga möjligheter att leva i tiden som en lokal trygghetsresurs, utan att tappa sin egen identitet som ett trossamfund. Reciprocitet handlar om att man tar hand om varandra, vilket vi blir tvungna att göra, åtminstone lokalt. Låt oss ta tillvara all den tysta kunskap som vi har i att se och höra varandras behov och tillfredsställa dem, utan att glömma oss själva och vår egen identitet. *Texten, som är från en något längre artikel till ett kommande nummer av tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus, baserar sig på ett festtal som hölls vid självständighetsdagmottagningen i Lovisa stad 6.12.2010. Festtalaren och även artikelskribenten Mia Aitokari är verksamhetsledare för Östra Nylands Byar rf.*

LÄS ÄVEN DETTA

Färre unga i Helsingfors drömmer om att flytta till landsbygden

En undersökning som miljöministeriet publicerade i fredags (14.1) om 18-29 åriga ungdomars boende, visar att av helsingforsborna var det bara 20 procent som hellre vill bo på landsbygden, medan 70 procent av invånare från små orter föredrar landsbygdsboende. Drygt 40 procent av dem som deltog i undersökningen, uppgav att de helst vill bo i en stor stad. De som bor i städerna vill också till största delen bo i en stad. På samma sätt som bostadsorten förklarar gynnandet av landsbygdsboendet, så förklarar det även gynnandet av storstadsboendet, men det gör också den ort man är hemma från. Även i vilket livsskede man är påverkar boendet. De ensamboenden föredrar oftare än andra stadsboende, medan barnfamiljer föredrar landsbygdsboende. Det som ändrats sedan senaste undersökning 2005 är att en större del av helsingforsborna, nu 80 mot 65 procent år 2005, föredrar helst boende i en stad, samt att 15 procent av barnfamiljerna nu hellre vill bo i en stor stad mot 5 procent sedan senaste undersökning. *Uppgifterna är från miljöministeriets undersökning Omaa kotia etsimässä – Nuorten asuminen 2010 som finns (på finska) på ministeriets hemsida under adressen <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123925&lan=sv>. Se även pressmeddelandet, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=373775&lan=sv&clan=sv>.*

Landsbygds-rådslaget i Närpes hålls i dag – ännu finns plats

Det fjärde Landsbygds-rådslaget hålls i dag (17.1) kl. 18-21 på Företagshuset Dynamo i Närpes. Kallade till träffen i Närpes är landsbygdsaktörer från Syd-Österbotten. Ordföranden för Svenska Temagruppen (SveT) inom YTR, riksdagsman Mats Nylund öppnar tillfället, och bland andra Kristinestads och Närpes stadsdirektörer har aviserat sin närvaro. Syftet med Landsbygds-rådslagen är att plocka ut de viktigaste problemen i respektive region och komma överens om hur vi skall tackla dem. Arrangör är Svenska Temagruppen inom YTR. *Den snabbe hinner ännu anmäla sig till Landsbygds-rådslaget i Närpes. Meddela snarast möjligt till Svensk Byaservice: Kenneth Sundman på tel. 06-320 4151, e-mail kenneth.sundman@studiecentralen.fi, eller Peter Backa på mobil 040 595 0444. Programmet för rådslaget finns på Svensk Byaservice hemsida som länk under webbadressen <http://www.bya.net/document.asp?id=ziq68tz67e0>. Se även Peter Backas påminnelse under adressen <http://svenskalandsbygdsntverket.blogspot.com/> med anledning av att programmet Bambuser kommer att användas under träffen i Närpes och kan således följas på nätet.*

Grannhjälpprojekt ordnar utbildning i Rovaniemi och Nådendal för byarnas aktörer

Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) – Byaverksamhet i Finland rf:s grannhjälpprojekt *Kylä auttaa ja välittää kriisissä* arrangerar två utbildningstillfällen (på finska) för byarnas frivilligaktörer. Det ena tillfället hålls i Rovaniemi 4-5.2 och det andra i Nådendal 19.2. Under det första utbildningstillfället tar man upp gränsbevakningens samspel på gränsområden, brandsäkerhet, hypotermi, byarnas säkerhetsplaner och informationsverksamhet, handledning för byarnas frivilligverksamhet, samt erfarenheter av grannhjälpgrupper. Vid det andra utbildningstillfället går man igenom äldre människors minnessjukdomar och trötthet. *För anmälan till utbildningen i Rovaniemi (senast 29.1) kontakta Outi Marttila på e-mailadress outi.marttila@kylatoiminta.fi eller på mobil 045 120 2220. Vid anmälan till utbildningen i Nådendal (senast 14.2) kontakta Outi Tikkanen på e-mailadress outi.tikkanen@kylatoiminta.fi eller på mobil 045 120 2302. Programmen för tillställningarna finns på SYTY:s hemsida som länkar på <http://www.kylatoiminta.fi/fi/hankkeet/kylaauttaajavalittaa/tuleviatapahtumia>.*

Närdemokratin i byn synas på seminarium i Helsingfors

På Huvudposten, Mannerheimplatsen 1 C, i Helsingfors hålls 9.2 kl. 18 ett tvåspråkigt seminarium om demokrati, *Närdemokrati i byn – direkt och representativ*. Tillställningen,

som öppnas av ordföranden för Svenska Temagruppen (SveT) inom landsbygdsutvecklingen Mats Nylund, har följande sakkunniganföranden: Byns nya utmaningar i en ny verksamhetsmiljö med Eero Uusitalo från YTR/SYTY som talare, Medborgarinflytande i närsamhället med Niklas Wilhelmsson från JM och Kommunens närdemokratiarbete med Cia Åström från Kommunförbundet. Dessutom ges Regeringens syn på närdemokratins betydelse av förvaltnings- och kommunminister Tapani Tölli. En panel med de politiska partierna om Närdemokratien i framtiden står även på programmet, samt diskussioner. Målgruppen för seminariet är personer med ansvar och intresse för närdemokratifrågor, närmast på nationell eller regional nivå, samt naturligtvis för alla "demokratientusiaster". Som arrangör fungerar SveT/Svenska studiecentralen. För mer info och anmälan (görs senast 31.1) kontakta Peter Backa på e-mailadressen peter.backa@studiecentralen.fi eller på mobil 040 595 0444.

Ungdomarnas roll inom landsbygdsutvecklingen tas upp på internationellt seminarium i Nurmijärvi

Fem Leader-grupper i södra Finland arrangerar ett internationellt ungdomsseminarium om ungdomarnas roll inom integrerad landsbygdsutveckling, *U do 2: Youth's role in integrated rural development (IRD)*, 1-3.3 i Nurmijärvi. Programmet upptar föreläsningar, workshops, diskussioner och studiebesök, samt samkväm. Deltagarantalet är begränsat till 100 stycken, 70 internationella och 30 nationella deltagare. Under seminariet kan man finna potentiella partners eller så kan man arbeta med sin projektplan. Tillställningen går på engelska, men vissa presentationer kan översättas från finska till engelska. *Program och anmälan (senast 31.1) finns (på engelska) på hemsidan för Södra Finlands Landsbygd kan EMO rf som länkar under adressen http://www.emory.fi/fi/sisalto/007_international_activities/07_udo2.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska Temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net . Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@studiecentralen.fi . Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
--